

Zang, dans en heel veel liefde

Na drie kwartier op de begraafplaats in de brandende zon te hebben gestaan, kruip ik oververhit eerst een kwartier onder een koude douche. Daarna rijd ik naar de hospice in Goes om een nieuwe uitvaart aan te nemen. Hartelijk word ik ontvangen door de kinderen, die al een week gezamenlijk op veldbedjes naast hun moeder op de grond slapen. Geen moment is er van haar zijde geweken.

Toen er in de ochtend na haar overlijden niet direct een kist voorhanden was en hun moeder daardoor de hospice van het verplegend personeel zo zonder kist niet mocht verlaten, was er geen moment sprake van dat de kinderen naar huis zouden gaan. "Samen uit, samen thuis", zei haar dochter en zodoende regelden we de uitvaart op het aangrenzend terras aan de kamer in de hospice en bleven haar kinderen nog een nacht bij haar slapen.

Binnen vijf minuten werd me duidelijk dat het afscheid gevierd mocht worden. Al oriënterend reikte ik hiertoe wat handvatten aan en al snel kleurden we buiten de lijntjes met een roze rouwauto en een ceremonie aan het graf. Het afscheid mocht kleurrijk zijn en met de ideeën die zoal besproken werden ging menig oogje twinkelen met de gedachte: "ja, dat zou moeder mooi vinden". Een teken dat we op de goede weg zaten. In de loop van de dagen werden er steeds meer details duidelijk en werkten we samen toe naar een ruimtefeest. Tijdens het afscheid wordt aan iedereen ruimte geboden te spreken, op te treden of iets te doen waar je op dat moment spontaan zin in hebt. Er wordt daartoe een uitnodiging gemaakt met daarin een oproep 'mie z'n oaln' te verzamelen op de Markt en van daaruit langs haar huis te lopen naar de begraafplaats.



Alexandra Markusse (1974) uitvaartondernemer,
Mindful Analyst, ritueel begeleider en
PKN-voorganger bij uitvaartdiensten

"We wilden een uitvaart in besloten kring. We zijn met zestig man een uur te vroeg en staan bij een rouwkamer midden op de markt van het dorp met een roze rouwauto, dus dat is gelukt", grapt haar zoon. Het is een zonovergoten zomerse dag. In de muziektent spelen de klein- en achterkleinkinderen terwijl we nog wachten op een aantal genodigde familieleden.

De roze rouwauto trekt veel bekijks op het uiterst conservatieve Kruiningen. Er staan mensen onder de bomen bij het permanent gesloten café De Paardेरuif en ze wachten daar zelfs twee rijen dik tot we met de stoet vertrekken. We zijn klaar voor vertrek, maar de gemeente is bij het kerkhof nog niet gereed voor ontvangst. We zijn ook wat aan de vroege kant wat ik volgens de zoon met hun familie nooit meer ga meemaken, dus we wachten nog even in de zon op de markt. De kleinkinderen dragen oma in haar beschilderde kist met daaroverheen een gekleurd geblokte deken vanuit de rouwkamer naar de rouwauto.

*Oma hield van
roze en van kleur*

Er gaan een rieten mand met bellenblazen en gekleurde strandschepjes, en een gitaar mee in de auto. Daarna beginnen we zachtjes aan te lopen via haar huisje op nummer 27 naar de begraafplaats. Natuurlijk stoppen we even voor haar huis waar achter de voordeur ook een roze Smeg schijnt te staan. Oma hield van roze en van kleur. Het is een mooie, bonte optocht over het dorp, want iedereen heeft zijn best gedaan om er vandaag, bij de begrafenis, gekleurd uit te zien en oma met vrolijk uitziende bloemen te eren.



© Petra Slingenberg

Er zijn veel zonnebloemen en haar zoon draagt een gele gladiool en daar heeft hij een bedoeling mee, want "het is de dood of de gladiolen", zegt hij. Bij aankomst op het kerkhof dragen haar kleinkinderen oma naar het graf. Naast opa Poes. Het is in een bestaande rij graven dus het is even een lastige klus. Zeker om alle familieleden daarna dichtbij het open graf te krijgen. Een paar kindervoetjes gaan even over wat andere graven. Logisch, want bij een bestaand graf heb je niet veel ruimte voor zestig mensen. Meteen is daar een vermanende vinger van de grafdelver, die de kinderen met een wat nare toon toespreekt.

Het is duidelijk het geplante zaadje van de gemeente-ambtenaar, die mij afgelopen week aan de tand voelde over de ceremonie aan het graf. "Dansen ze dan op andere graven?" Van zo'n vraag gaan de krullen spontaan uit m'n haar. Daar vind ik wel wat van. Het enige dat ik haar antwoordde: "Wat denkt u zelf?"

De geblokte deken wordt van de kist op het naastgelegen open veld gelegd. Terwijl de gemeenteambtenaar de grafliift uit het graf haalt, begint op het veld op de begraafplaats het ruimtefeest van oma Poes. We staan en zitten rondom de

Op het veld op de begraafplaats begint het ruimtefeest van oma Poes

'Het is de dood of de gladiolen'

boom zodat we ietwat schaduw hebben, want het is warm. De kleinkinderen zitten met hun tante op het kleed dat oma Poes in de hospice gekregen had en ze leest een prachtig troostend en blij gedicht over het weerzien van opa Poes en hun zoon. Aan het einde van het verhaal zwaait oma Poes samen met opa Poes en hun zoon naar de kindjes die nu op het geblokte kleed in het veld zitten en worden uitgenodigd om naar oma en opa Poes en hun zoon te zwaaien. En alle kinderen, groot en klein zwaaien naar de hemel en roepen: "Dáág oma Poes, dáág! Tot ziens!" Uit het verhaal komt een sterk geloof naar voren op een weerzien in het hiernamaals. En het klinkt voor de kleintjes enorm uitnodigend en bemoedigend dat wanneer je oma mist je altijd kunt zwaaien naar de hemel en dat je daarbij dan zeker weet dat oma vanaf haar bankje tussen de sterren je steeds ziet en altijd terug zal zwaaien. Hoopvol blazen de kindjes daarna gekleurde bellen richting oma, in de hemel. Er worden aansluitend liedjes gezongen. Er wordt nog wat aan elkaar over oma verteld en er wordt gedanst terwijl de kleinkinderen op hun blote voetjes over het gras rennen. De dochter van oma sluit de ruimteceremonie af.

Het einde van het laatste feestje van oma met zang, dans, zon en heel veel liefde. Om naast je verdriet blij van te worden!



Daarna lopen ze allemaal naar het nog open graf en komen de gekleurde strand- of zandbakschepjes tevoorschijn en iedereen schept wat aarde op de kist. Er worden nog gekleurde bloemenblaadjes gestrooid en dan gaat het gezelschap naar de kinderboerderij, de afgesproken condoleancelocatie waar gespeeld en gezamenlijk gegeten gaat worden.

Hoe je recht wilt doen aan het levensverhaal en de overledene wilt eren, is voor iedereen anders. Dat vinden we heel logisch. En toch, als het afwijkt van de bekende patronen dan wordt het voor veel mensen spannend. Dat blijkt wel uit zo'n vraag van de gemeenteambtenaar. Zelf vind ik het fantastisch en zal het altijd aan blijven moedigen om afscheid te nemen

Daarna komen de gekleurde strand- of zandbakschepjes tevoorschijn en iedereen schept wat aarde op de kist

Namens de gemeente ontving ik hun complimenten



zoals het bij jou of bij de overledene past. Ik begrijp dat een ander - in dit geval de gemeente, maar het zou net zo goed de koster van een kerk kunnen zijn - graag volledige controle over de uitvaart wil hebben en vast wil klampen aan routine. En toch, als je anders leert kijken, ook dan heb je controle. En ja, het kost je wat extra energie, aanpassings- en inlevingsvermogen, maar wat zou het mooi zijn als we iets nieuws met nieuwsgierigheid over wat er komen gaat en met meer vertrouwen tegemoet zouden treden. Niet altijd eerst met mitsen en maren komen, maar met een open blik omarmen.

De dag na de uitvaart ontving ik een e-mail van de gemeenteambtenaar dat het voor de gemeente de eerste keer was dat er zang en dans op de begraafplaats was en dat het voor hun spannend was, maar dat de begrafenis keurig verlopen was. Namens de gemeente ontving ik hun complimenten. Lang leve oma Poes!

Alexandra Markhussse

